

Den uafvendelige borgerkrig i Gaza

En borgerkrig i Gaza har længe været forudset og forberedt. Alt tyder på, den bryder ud nu

Af Lars Erslev Andersen, Lektor i Mellemøststudier og Samtidshistorie ved Historiestudiet, SDU

Mellemøsten er en zone, hvor de moderate kræfter udkæmper en væbnet kamp mod radikale, som det hedder i den amerikanske udenrigsminister Condoleezza Rices sprogbrug. Denne kamp udspiller sig især i Irak, Afghanistan, Libanon og den truer nu med at føre til regulær borgerkrig i Det Palæstinensiske Selvstyre i Gaza. Den seneste uge er kampene mellem de to palæstinensiske hovedgrupperinger, præsident Mahmoud Abbas's Fatah og islamisternes Hamas, intensiveret med daglige væbnede angreb på begge sider. Antallet af døde og sårede vokser støt og synes ikke at blive begrænset af forhandlinger om våbenhvile mellem de to gruppers ledere.

Senest er Israel åbenlyst gået ind i konflikten i form af raketangreb på Hamas-kontorer i Gaza by og med invasion af israelske kampvogne i det nordlige Gaza. Israels begrundelse sine militære aktioner mod Hamas med, at der er tale om et nødvendigt forsvar mod missiler, som Hamas skyder ind over grænsen mod israelske civile. USA støtter Israel i de militære angreb og siger, at der er tale om et legitimt og nødvendigt forsvar.

Den truende borgerkrig i Gaza er således ikke blot et palæstinensisk anliggende, men har såvel regionale som internationale konsekvenser og medspillere: Israel er direkte involveret og bag ved de kæmpende palæstinensiske grupper spiller USA, Egypten og Jordan en aktiv rolle på Fatah siden, mens Iran åbenlyst støtter Hamas, der måske også får støtte af Syrien. Det sidste hævdes i hvert fald af både Israel og USA. Dermed truer udviklingen i Det Palæstinensiske Selvstyre med at udvikle sig til at blive en lige så omfattende krise, som Libanonkrigen sidste sommer var det.

Baggrunden for krisen er naturligvis den spændte situation, der opstod i januar 2006, hvor Hamas vandt det palæstinensiske parlamentsvalg og efterfølgende overtog regeringsmagten. Da Hamas ikke anerkender Israel, har afvist at ville stoppe væbnede angreb og terrorisme mod Israel og fremdeles holder en israelsk soldat som gidsel, nægter israelerne at anerkende Hamas som forhandlingspartner og fører i stedet krig mod gruppen både i form af egentlige angreb og

likvideringer samt tilfangetagelse af Hamas-ledere. Dertil kommer økonomisk blokade mod den palæstinensiske regering. Tilsvarende har USA og EU stoppet for den økonomiske støtte til Det Palæstinensiske Selvstyre, idet der dog kanaliseres til penge til Selvstyret i det omfang, det kan ske uden om Hamas-regeringen, dvs. bl.a. til præsidenten Mahmoud Abbas. Problemet er, at Hamas af både USA og EU opfattes som en terrororganisation og som følge heraf optræder på begge terrorlister, hvilket blokerer for international kontakt endside støtte til regeringen.

Denne situation har selvsagt ført til kolossale problemer internt hos palæstinenserne i form af økonomisk forarmelse, forstærket arbejdsløshed, manglende lønudbetalinger og i sagens natur til en omfattende politisk krise, der flere gange har udviklet sig til væbnede konflikter mellem især Fatah og Hamas. Gentagne aftaler om våbenhvile er blevet brudt og det bliver stadig vanskeligere at se, at en egentlig borgerkrig kan undgås.

Hen over julen og nytåret, hvor konflikten ligeledes truede med at udvikle sig til borgerkrig, trådte Saudi-Arabien til som mægler og i februar forhandlede Hamas og Fatah en aftale på plads om etablering af en samlingsregering. Optimismen var behersket. På den ene side indeholdt aftalen intet om, at Hamas ville anerkende Israel, hvilket gjorde, at USA, EU og Israel fremdeles havde store vanskeligheder ved at ændre sin holdning til den nye palæstinensiske regering. På den anden side lå det i kortene, at de to parter næppe kunne komme til enighed om udformning af et nyt grundlag, der både åbnede for, at Abbas kunne forhandle fred med Israel og det internationale samfund og samtidig tilvejebringe en samlet kontrol over de forskellige palæstinensiske militser. Begge dele har ført til, at den væbnede konflikt igen er brudt ud. Dele af Hamas vil ikke acceptere ledernes tøvende forsøg på kompromiser med Fatah og åbning for nye forhandlinger. Derfor fortsætter de med at rette missilangreb mod Israel og attentater mod Fatah. Fatah og præsidenten vil ikke acceptere, at Hamas fortsat har kontrol over sikkerhedsstyrkerne og prøver i stedet at samle den under Abbas.

Det sidste sker med USA's og det internationale samfunds støtte. Således bidrager USA helt åbent med penge, våben og træning til præsidentens personlige garde, der skal udvides til at tælle omkring 6000 bevæbnede mand svarende til Hamas-militsen. Våben finansieres af USA, ligesom træning varetages af bl.a. CIA. Samtidig strømmer våben illegalt ind i landet til begge parter. Det sker gennem hemmelige tunneler fra Egypten. USA begrundet sin træning og støtte til Fatah-militserne med, at det er nødvendigt at hjælpe Abbas til at beskytte sig mod attentater. Men mange ser også

støtten som et forsøg på at sætte Fatah i stand til at bekæmpe Hamas, dersom det skulle til borgerkrig.

Israels indtræden i konflikten ses af Hamas som støtte til Abbas og Fatahs forsøg på at sikre sig kontrol over sikkerhedsstyrkerne. Omvendt beskylder USA og Israel Iran for at finansiere og bevæbne Hamas.

Som sådan kan situationen ses som et udtryk af det, der kaldes den nye Kolde Krig i Mellemøsten, nemlig USA's forsøg på at isolere Iran ved at lave nye alliancer og ved at bekæmpe Irans allierede i regionen. Efter Libanonkrigen øjnede USA og Israel sammen med Saudi-Arabien, Egypten og Jordan en mulighed for at etablere en front vendt mod Iran, fordi alle parter er nervøse for Den Islamiske Republiks voksende indflydelse i regionen. Denne alliance har ikke til formål, at forberede en krig mod Iran, men omvendt at undgå en krig ved på alle fronter at presse regimet i Teheran og dermed håbe på, at det går op i limningen indefra – sådan som det skete med hedengangne Sovjetunionen. Helt som under den rigtige Kolde Krig er strategien at opruste, lægge diplomatisk pres gennem FN og andre internationale fora, økonomisk pres gennem sanktioner og endelig ved at afskære Iran fra sine alliancepartnere. Det sidste gjorde USA under den Kolde Krig ved at støtte partisanbevægelser i Afghanistan, Afrika og Mellemamerika og strategien gentager sig nu med støtte til de såkaldte moderate grupperinger i Mellemøsten som netop Fatah.

Hamas har en nøglerolle i denne strategi: Samarbejdet mellem Saudi-Arabien, Israel og USA om en ny strategi i Mellemøsten er afhængig af, at der kommer gang i forhandlinger mellem Israel og palæstinenserne om en fredsløsning. Derfor er den arabiske fredspan fra 2002 blevet relanceret. Men selvom Israel kan indgå forhandlinger med de arabiske lande, vil en løsning ikke kunne laves uden at en palæstinensisk forhandler er med ved bordet. Denne rolle er Abbas udpeget til at varetage. Det kan han imidlertid ikke så længe Hamas er med i en palæstinensisk regering. Derfor skal Hamas bekæmpes og derfor opbygges præsident Abbas's sikkerhedsstyrker.

Militsernes oprustes derfor i Gaza. Dette sker samtidig med, at vi ser, der finder en radikalisering sted i Hamas's bagland, hver gang lederne viser tegn på at søge kompromis med Fatah og dermed berede vejen for nye forhandlinger med Israel. Resultatet er hver gang, at missiler sendes ind i Israel. Tilsvarende ser vi, at der ligeledes er en bevægelse fra kredsen omkring Fatahs

sikkerhedsstyrker til al-Aqsa brigaderne, der ligesom Hamas er dybt skeptiske over for Abbas's forhandlingsvillighed over for Israel. Der er med andre ord ikke kun tale om islamisering og radikalisering af Hamas, men også om en øget militarisering i Fatahs bagland.

Alt tyder derfor på, at palæstinenserne styrer direkte mod en borgerkrig, der ikke blot handler om, hvem der skal sætte sig på magten i Det Palæstinensiske Selvstyre, men samtidig er scenen for en stedfortræderkrig mellem de moderate og de radikale kræfter i Mellemøsten, hvor de store aktører på den ene side er Israel og USA og på den anden Iran og Syrien. Under Libanonkrigen sagde Condoleezza Rice, at et nyt Mellemøsten ikke fødes uden smerter. Med udsigten til, at etableringen af det nye Mellemøsten skal udspille sig gennem borgerkrig hos palæstinenserne, en stadig værre situation i Irak og en skrøbelig stabilitet i Libanon, tyder alt på, at det nye Mellemøstens fødsel bliver overordentlig lang og smertefuld uden umiddelbar sikkerhed for, at den nyfødte er sund og velskabt.